

Hans Martin Storø
7818 Lund

Lund den 03.01.2013

Det Kongelige Kunnskapsdepartement
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Vedr. høring – Forslag til endring i opplæringslov

Viser til høringsbrev av 19.10.2012. Undertegnede har en dobbeltrolle i denne saken. Jeg er kommunepolitiker i Nærøy kommune i Nord-Trøndelag, hvor jeg er gruppeleder for Venstre i kommunestyret, og medlem av formannskapet. I tillegg er jeg far til to jenter født i 2007 og 2009, og vi er bosatt i Lund skolekrets i Nærøy, hvor flertallskonstellasjonen i kommunestyret har gjort gjentatte forsøk på å legge ned grendeskolen i gjennom de siste 12 årene.

Reiseavstanden til de to nærmeste alternative skolene i egen kommune er ca 90 minutter en vei, og dette er av fylkesmann og utdanningsdirektoratet vurdert som for lang reiseavstand i forhold til reisetidsnormen for småskoletrinnet. Nedleggingsvedtak for Lund skole er derfor tidligere opphevet av fylkesmannen. Et viktig argument for foreldrene i kretsen har ved tidligere skoledebatter vært kommunens manglende vilje til langsiktige forpliktelser i forbindelse med forslag til samarbeid med aktuell nabokommune. Foreldrenes innspill har hele veien vært at skulle et samarbeid kunne aksepteres, måtte det organiseres likt grunnskolelovens bestemmelser om interkommunale skoler, med felles styring og like rettigheter for de deltakende kommunene. Samt at nedlegging av den interkommunale skolen, måtte underlegges samme bestemmelser som en nedlegging av eksisterende grendeskole, slik at elevene skulle beskyttes mot reiseavstander utover reisetidsnormen. I tillegg har mange hatt den oppfatning av skolestruktur og kommunestruktur måtte vurderes under ett, slik at skolekretsens kommunetilhørighet måtte vurderes om det ikke var mulig å drive den lokale grendeskolen.

Problemet med Kunnskapsdepartementets forslag til lovendring vedr. interkommunale skolekretser, er at dette kan brukes som brekkstang for nedlegging av lokale grendeskoler, og ved fremtidig nedleggelse av skolene i de interkommunale skolekretsene, vil elevene stå uten et skoletilbud innenfor rammen for lovverkets reisetidsnorm. På tross av at lovverket gir elevene rett til et skoletilbud innenfor reisetidsnormen, kan det lett bli umulig å oppfylle i praksis, da nedleggelse av lokale grendeskoler også vil medføre at skolebygg avhendes og lærerkompetansen flytter ut av området. Ved en framtidig nedleggelse av alternativ skole i en nabokommune, vil lett foreldrene bli satt ovenfor et umulig valg mellom å akseptere reiseavstander utover lovverkets bestemmelser, eller kreve innkvartering i skoleuken for sine barn. Da det i praksis ikke vil la seg gjøre å reetablere lokale grendeskoler, ved en framtidig nedlegging av skolen i nabokommunen som betjener den interkommunale skolekretsen.

For å forhindre at en lovendring om interkommunale skolekretser kan få slike utslag, kunne grunnskolelovens bestemmelser om interkommunale skoler benyttes i ny lov. For å utfordre kommunestyret på dette spørsmålet, og avklare om det lå realiteter bak en mengde retorikk om langsiktig samarbeid med nabokommuner, fremmet jeg et forslag til høringsuttalelse som tok høyde for dette (se vedlegg). I den etterfølgende debatt gikk imidlertid både ordfører og leder for hovedutvalg for oppvekst på talerstolen, og klargjorde at det ikke var ønskelig med langsiktige forpliktelser i et slikt samarbeid, og heller ikke ønskelig med innflytelse over skolenedleggelse i en annen kommune. ***Det må derfor kunne konkluderes med at flertallskonstellasjonen har som hovedmål med sitt uttalte ønske om en slik lovendring, at lokal grendeskole kan nedlegges på tross av for lang reiseavstand til alternativ skole i egen kommune, og om elevene i ettertid blir tvunget til å akseptere denne reiseavstanden blir det ansett som en ønsket utvikling fra kommunens side.***

Dette er en effekt av forslaget til lovendring som Kunnskapsdepartementet bør foreta en grundig vurdering av. Skal reisetidsnormen kunne uthules via et slikt interkommunalt samarbeid, som kan avvikes av vertskommunen ensidig, og avvikling kun lovmessig vurderes på grunnlag av alternativt skoletilbud for vertskommunens egne elever? Hvilken troverdighet vil da reisetidsnormen for elevene ha?

I drøftingen i høringsnotatet kommenteres følgende «*Avhengigheten av samtykke fra foresatte gjør derfor elevgrunnlaget lite forutsigbart og vanskeliggjør systematisk kommunesamarbeid på dette området*». Dette er det vanskelig å forstå skal rettferdiggjøre en lovendring som pålegger elevene en skolegang i annen kommune, uten å gi dem rettigheter knyttet til bl.a. reisetid til alternativ skolegang ved en kommende nedleggelse av samarbeidsskolen. Det er grunn til å minne om at det ikke er opplagt at en kommune kan planlegge ut ifra at antallet skolebarn under skolepliktig alder i et geografisk område, skal gå på en bestemt skole uavhengig av lovverkets bestemmelser om interkommunale skolekretser. I dagens samfunn med stadig større mobilitet i befolkningen, er kommunen avhengig av foreldrenes aksept for et skolesamarbeid uansett. Foreldre kan velge å flytte til en annen kommune, pga skoletilbudet, eller av helt andre årsaker. Eller foreldrene kan velge å søke plass på en privat skole for sine barn, om de føler at det offentlige skoletilbudet ikke oppfyller de behov deres barn har til et trykt og kvalitetsmessig godt skoletilbud.

Blir forslaget til lovendring vedtatt, vil det også være prinsipielt vanskelig å begrunne at elever ved private skoler ikke skal ha rett til kommunal skoleskyss over kommunegrensene, om kommunen gis rett til å pålegge elevene skolegang ved en offentlig skole i annen kommune. Her vil en lovendring lett presse frem endringer i regelverket for skyss til private skoler.

Vennlig hilsen

Hans Martin Storø

Vedlegg: -Forslag til høringsuttalelse som ble fremmet i Nærøy kommunestyre den 13.12.2012.

Viser til Kunnskapsdepartementet sin høring vedrørende forslag til endring i opplæringsloven og privatskoleloven, med høringsbrev av 19.10.2012.

Forslaget under pkt 7 i høringsnotatet, fremmer departementet forslag om endring av opplæringsloven, som muliggjør etablering av interkommunale skolekretser.

Til dette forslaget kan det gis følgende kommentar:

Det er behov for klare regler og trygge rammer for kommunenes inndeling i skolekretser. Barnas skolehverdag er viktig for at grunnskoleløpet skal gi dem en god balast mot en videre yrkesutdanning og et framtidig arbeidsliv. Hensynet til barnas skolegang vektlegges også i betydelig grad av mange i etableringsfasen, når de skal avgjøre hvor de skal bosette seg. Dette forslaget er viktig, da det berører områder i landet, hvor det er spredt bosetting og ofte lange avstander til alternativt skolested. Lovverket må derfor sette klare rammer, som sikrer barna et tilfredsstillende skoletilbud, om det er ønskelig at barnefamilier skal bosette seg i slike områder.

Langs kysten er kommunestrukturen mange steder preget av et den ble etablert i en tid hvor sjøverts kommunikasjon, la føringer for kommuneinndelingen. I dag kan samarbeid over kommunegrensene spesielt være aktuelt på steder hvor transporten til andre deler av egen kommune skjer ved ferge, hurtigbåt eller langs veistrekninger som strekker seg rundt fjorder som deler opp den aktuelle kommunen. I slike tilfeller vil det være naturlig at behovet for samarbeid omfatter de fleste kommunale tjenester, ikke bare grunnskole. Det bør tilstrebes at kommunale tjenester i hovedsak ytes av hjemkommunen, slik at folk har stemmerett i og betaler skatt til den kommunen som yter de tjenestene som man har behov for.

I hovedsak bør det derfor tilstrebes at kommunegrensene reguleres, når geografiske forhold og befolkningsutviklingen medfører at det blir hensiktsmessig at de kommunale tjenestene til befolkningen ytes av en nabokommune. Dette kan gjøres med en sammenslåing av kommunene, eller ved at grensen kommunene i mellom justeres slik at den ønskede skolekretsen blir tilhørende en av kommunene. Slik vil det sikres enkel og effektiv drift av kommunale tjenester, og befolkningen sikres direkte påvirkning på tjenesteytingen, ved at de stemmer i og betaler skatt til den kommunen som yter de kommunale tjenestene som de har krav på.

Er situasjonen slik at forholdene tilsier at det er hensiktsmessig å inngå et samarbeid om en felles skolekrets, uten at det er ønskelig å endre innbyggernes kommunetilhørighet, bør malen for et slikt skolesamarbeid følge samme mønster som grunnskoleloven satte for interkommunale skoler. En slik interkommunal skole bør styres av et eget styre, som er sammensatt av politisk valgte representanter og foreldrerepresentanter fra alle deltakende kommuner. Det bør også være et klart regelverk for kostnadsdeling og felles eierskap til skolen. Uten at det er på plass, kan en slik løsning mangle den stabilitet som kreves. Likeledes bør det lages et klart regelverk for muligheten for å avslutte driften ved en slik interkommunal skole, som sikrer at ikke elevene fra en av kommunene står uten et skoletilbud i henhold til opplæringslovens krav, dersom samarbeidet blir avsluttet.

Slik vil man sikre at kommunen har det fullstendige økonomiske og juridiske ansvaret for skolegangen til elevene som bor i kommunen. Samt at kommunen har politisk innflytelse over driften

av skolen som barna har sin undervisning på, og sikrer en langsiktighet i samarbeidet ved at en slik interkommunal skole bare kan avvikles når alle deltakende kommuner godkjenner det. Alternativt vil man med departementets forslag til lovtekst, lett kunne sette barn og foreldre i en vanskelig situasjon, dersom vertskommunen etter en periode med slikt interkommunalt samarbeid, finner å måtte avvikle samarbeidet ved for eksempel en nedleggelse av den aktuelle skolen. Noe som kan skje ved for eksempel stor reduksjon i barnetallet i vertskommunens del av skolekretsen, eller endringer i behovet for et skoletilbud med slik lokalisering, ved kommunesammenslåinger eller nye samferdselsløsninger. I slike situasjoner kan lett elevene i den delen/delene av felles skolekrets som ikke ligger i vertskommunen, komme i en situasjon hvor de mangler et skoletilbud innenfor akseptabel reiseavstand.

I en situasjon hvor et slikt samarbeid har pågått i en del år, vil gamle skolebygninger være avhendet og undervisningskompetansen ikke lenger tilstede i området. Det vil derfor være vanskelig å reetablere en skole i området, og skolebarna vil stå overfor et umulig valg mellom uakseptable reiseavstander og innkvartering.

Det er derfor å anbefale følgende:

1. Et behov for å etablere skolekretser på tvers av kommunegrensene, bør i utgangspunktet gjennomføres ved at kommunegrensene justeres, slik at hele den planlagte skolekretsen ligger i en og samme kommune.
2. Dersom de lokale forhold nødvendiggjør etablering av skolekretser på tvers av kommunegrensene, bør dette gjennomføres etter mønster lik grunnskolelovens bestemmelser om interkommunale skoler. Slik at ny skole eies og drives av de samarbeidende kommunene i fellesskap, med juridiske avtaler som sikrer felles skoledrift frem til alle deltakende kommuner i fellesskap finner andre måter å organisere skoledriften på.